

**Viru-Nigula Vallavolikogu
Viru-Nigula Vallavalitsus**

VIRU-NIGULA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2024–2028

Viru-Nigula vald 2024

Sissejuhatus	3
1. Majanduslik olukord riigis	4
1.1. Rahandusministeeriumi suvine majandusprognoos 2024	4
2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas.....	7
3. Eelarvestrateegia eelarveosad.....	13
3.1. Põhitegevuse tulud	13
3.2. Põhitegevuse kulud	16
3.3. Investeermistegevus.....	19
3.4. Finantseermistegevus.....	23
4. Ülevaade vallast.....	25
5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem	26
6. Arvestusüksuse võlakoorem.....	27
7. Finantsvõime	28

Sissejuhatus

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia on koostatud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses (edaspidi *KOFS*) § 20 sätestatule. Eelarvestrateegia koostamine on kohalikele omavalitsustele (edaspidi *KOV*) kohustuslik alates 2012. aastast.

Eelarvestrateegia koostamise eesmärk on tagada valla eelarvestamise jätkusuutlikkus pikemas ajalisel raamistikus. Tegemist on eelseisvate aastate rahalisi võimalusi käsitleva finantsplaaniga, mis lähtub selle koostamise hetkel kasutada olnud teabest ja poliitilistest seisukohtadest. Üldjuhul koostatakse eelarvestrateegia samaaegselt valla arengukavaga. Sellise sammuga soovitakse saavutada nimetatud kahe dokumendi parem läbimõtestatus ja kooskõla, samuti mõjusam ja tõhusam kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmine, parem eri valdkondade valitsemise koostöö ning suurem selgus, et mida avaliku rahaga tehakse. Vastavalt *KOFS* § 20 lõikele 1 koostatakse eelarvestrateegia arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegiat korrigeeritakse vajadusel igal aastal 15. oktoobriks tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest, täpsustades eelseisva aasta kavasad ning täiendades prognoosi aasta võrra.

Eelarvestrateegias kohandatakse valla plaane vastavalt muutustele majanduskeskkonnas ning valla arengu eesmärkidele.

Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos perioodiks 2024–2028, mis hõlmab eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeeringute osas, investeeringute kogumaksumuse prognoosi ja võimalikud finantseerimisallikad. Tuuakse välja eeldatav finantseerimistegevuse maht vaadeldaval perioodil ja likviidsete varade muutus, samuti informatsioon eelarvestrateegia perioodiks kavandatavatest kohalike maksude ja maamaksumäära muudatustest. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks valla iga-aastase vallaeelarve eelnõu koostamisele. Eelarve kaudu tagatakse valla arenguks vajalikud ressursid kalendriaasta jooksul. Viru-Nigula valla arengukavas püstitatud eesmärkide ja vastavate tegevuste elluviimiseks on vajalik kindlustada valla tulubaasi stabiilsus ja jätkusuutlikkus ning finantsiline iseseisvus.

Eelarvestrateegia perioodi tegevuste planeerimisel on eesmärkideks seatud:

- positiivne põhitegevuse tulem;
- investeeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
- võlakoormuse võimalikult madal tase;
- erinevate toetusrahade kaasamine vajalike investeeringute teostamiseks;
- finantsdistsipliini tagamise meetmetest kinnipidamine.

1. Majanduslik olukord riigis

1.1. Rahandusministeeriumi suvine majandusprognos 2024

Käesoleva prognoosi koostamist raskendab asjaolu, et valitsus on kohe tegemas suuremahulisi eelarveotsuseid, mis mõjutavad oluliselt lähiaastate majandusarengut, kuid on vältimatult vajalikud eelarveseisu parandamiseks ja eelarvepoliitika mahutamiseks Euroopa Liidu raamistikku. Eelarveseisu parandavate otsuste ulatusest annab aimu 22. juulil 2024 sõlmitud koalitsioonilepe. Samas selgub meetmete täpne maht ning detailsus septembri lõpuks, kui valitsus on kokku saanud 2025. aasta riigieelarve eelnõu ning riigi eelarvestrateegia aastateks 2025–2028.

Seetõttu sisaldab käesolev majandusprognos kahte alternatiivset arengustsenaariumit:

- **Alusstsenaarium**, mis kirjeldab majanduse ja eelarve arengut täna kehtivate seaduste kohaselt;
- Nn **koalitsioonileppe katteallikate stsenaarium**, mis annab suure pildi sellest, kuidas majandus areneb olukorras, kui rakenduvad koalitsioonileppes välja toodud eelarveseisu parandavad kulukärped ning maksumuudatused.

Alusstsenaariumi kohaselt pöörduv majandus 2024. aasta lõpus kasvule, kuid on aasta kokkuvõttes siiski 1-protsendilises languses. Kevadkuudel ja suve alguses ei ole olnud tugevaid märke majandusaktiivsuse olulisest tõusust, mida kinnitab ka teise kvartali SKP kiirhinnang. Seetõttu ootame suvises prognoosis, et majandus hakkab kasvama hiljem. **Järgmisel paaril aastal on reaalne majanduskasv 3 protsendi lähedal** ja seda toetab olukorra paranemine nii tööstus-, ehitus- kui ka teenuste sektoris.

Välisnõudluse oodatav elavnemine 2024. aasta teisel poolel hakkab avalduma ka Eesti ekspordimahtude taastumises. 2023. aastal Eesti eksport langes oluliselt. Selle põhjusteks olid Eesti ekspordi sihtriikide suhteliselt nõrk majanduslik olukord, Eesti eksportööride kulutaseme tõus ja soodsa importtoorme kadumine ning transiitvedude langus. 2024. aasta kokkuvõttes on oodata ekspordi väikest langust, kuigi teisel poolaastal pöörduv see kasvule. Ekspordi jõulisemat taastumist võib oodata järgmisel aastal. Ekspordi maht võiks taastuda 2022. aasta ehk languseelsele tasemele 2027. aastal.

Sissetulekute ostujõu kasv, tarbimiskindluse kosumine ja vähenevad intressimaksud pööravad eratarbimise tõusule. 2024. aastal ületab sissetulekute kasv selgelt hinnatõusu ja intressimaksud hakkavad vähenema, mistõttu on tarbimise kasvuks tingimused taas loodud. Erasektori investeeringud ootavad aga majandusolude tuntavamalt paranemist. Eksporditurgude kosumine ja intressimäärade langus peaks taastama tavapärase investeeringute taseme alates 2025. aastast.

Välis- ja sisemaised tegurid, aga ka maksumeedmed toovad kaasa mõningase hinnatõusu kiirenemise järgmisel aastal. 2024. aasta esimest poolt iseloomustanud inflatsiooni aeglustumise trend on nüüdseks läbi saanud, inflatsiooni 2,5%ne madaltase jäi juunikuusse. Sügiskuudel võib oodata tarbijahindade tõusu kiirenemist tulenevalt energiahindade languse taandumisest, oodatava majanduse elavnemisega kaasnevast mõjust ning osade toidutoormete kallinemisest välisturgudel. 2025. aastal toob automaksu lisandumine kaasa inflatsiooni ajutise kiirenemise. Järgnevatel prognoosiaastatel stabiliseerub inflatsioon 2% juures.

Suuremad koondamised on seljataga, aga tööpuuduse tipp võiks jääda käesoleva aasta lõppu. Ettevõtete ootused nii kasvuväljavaatele kui ka uute töötajate palkamisele on viimastel kuudel veidi parenenud, kuid jäävad ajaloolises võrdluses endiselt madalaks, mistõttu ootame käesoleva aasta lõpus tööpuuduse väikest kasvu, sh osaliselt hooajaliste tegurite tõttu. Tööturu seisu on suhteliselt soodsana hoidnud töötajate arvu hoidmine ettevõtete poolt, et olla valmis uueks kasvutsükliks. Seega kui majanduskasv hakkab tasapisi taastuma käesoleva aasta teisest poolest, siis võib hõive suurenemist oodata viitajaga ehk alles 2025. aasta keskpaigast. Pikemaajaliselt piirab edasist hõive kasvu juba praegu kõrge osalusmäär ning oskustööjõu nappus. Seetõttu ei prognoosita alates 2027. aastast märkimisväärset töötajate arvu kasvu. Tööpuudus stabiliseerub prognoosiperioodi lõpuks oma normaaltasemele 6% lähedusse.

Palgakasvu surved vähenevad koos hinnatõusu aeglustumisega. Inflatsioonisurve vähenemise ning käibekasvu aeglustumise tõttu rauges erasektori palgakasv eelmise aasta jooksul ning jõudis 2024. aasta suve alguseks 6-7% lähedale. Prognoosi kohaselt aeglustub palgakasv veelgi, ulatudes käesoleva aasta teises pooles veidi üle 5%. Palgatöötaja ostujõu taastumine võtab aega – netopalgala ostujõud taastub kehtivate maksuseaduste kohaselt sõjaeelsele tasemele umbes 2025. aasta lõpuks.

Koalitsioonileppega plaanitavad eelarveseisu parandavad tulu- ja kulumeetmed mõjutavad Eesti majandusarengu väljavaadet. Meetmed mõjutavad majapidamiste netosissetulekuid, hindasid ja SKPd. Meetmed vähendavad SKP reaalkasvu järgnevatel aastatel ning suurim on mõju 2025. aastale. **Koalitsioonileppe stsenaariumi kohaselt kasvab majandus järgmisel aastal 2,1% ning 2026. aastal 2,7%.** Tarbijahindade tõus kiireneb käibemaksu ja aktsiiside tõusu tõttu järgmisel aastal 0,8 ning 2026. aastal 1 protsendipunkti võrra.

Käesoleva aasta eelarvepuudujääk püsib prognoosi kohaselt 2024.a lisaelarvega seatud 3% tasemel. Järgmise aasta puudujääk suureneb koalitsioonilepet arvestamata 4,4%ni SKPst peamiselt tulumaksumuudatuste, omanikutulude vähenemise ning Tervisekassa positsiooni halvenemise tõttu. Kevadprognoosiga võrreldes paraneb positsioon 0,9% võrra SKPst eelkõige suurenenud maksuprognoosi tulemusel. Uues prognoosis on juba arvestatud automaksu kehtestamisega, kuid samuti on suurendatud ka tulumaksu ning kütuseaktsiisi prognoose. Prognoosiperioodi lõpuks 2028. aastal väheneb eelarvepuudujääk 3,8%ni SKPst.

Valitsussektori võlakoormus kasvab eelarvedefitsiidi tulemusel sel aastal 23,3%ni SKPst ja jõuab 2028. aastaks 33,2%ni SKPst.

Tabel 1. Rahandusministeeriumi majandusprognoosi põhinäitajad 2023–2028²

Näitaja	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tarbijahinnaindeks	9,2%	3,8%	4,2%	2,2%	2,0%	2,0%
Töötuse määr (% tööjõust)	6,4%	7,7%	7,5%	6,3%	6,3%	6,3%
Keskmine brutokuupalk	1833	1951	2040	2141	2244	2347
Keskmine brutokuupalga kasv	2,1%	2,6%	0,3%	2,7%	2,7%	2,5%

¹ Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2024. <https://www.fin.ee/riigi-rahendus-ja-maksud/fiskaalpoliitika-ja-majandus/rahandusministeeriumi-majandusprognoos> (29.07.2024).

Tabel 2. Eesti Panga majandusprognoosi põhinäitajad 2023–2026²

Näitaja	2023	2024	2025	2026
Tarbijahinnaindeks	9,2%	3,2%	2,4%	1,9%
Töötuse määr (% tööjõust)	6,4%	7,6%	7,2%	6,8%
Keskmine brutokuupalk	1832 €	1959 €	2049 €	2147 €
Keskmine brutokuupalga kasv	11,4%	6,9%	4,6%	4,8%

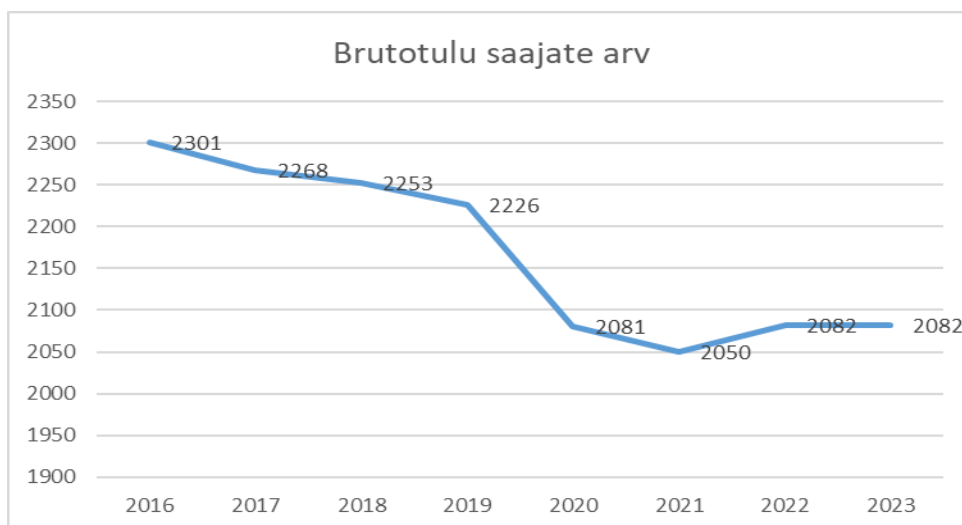
Eesti Pank on oma prognoosis optimistlikum.

2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas

Viru-Nigula valla majanduslik analüüs näitab, et ühinenud vald on oma näitajate poolest nn pisut alla keskmine Eesti vald, kus pisut võimekam piirkond on Kunda linn ja Viru-Nigula alevik, arengus veidi tagasihoidlikum on Aseri piirkond. Hinnangu aluseks on piirkondade brutotulu saajate suhtarv elanikest, keskmine brutotulu (sh keskmine palk) keskmine tööhõive, töötuse määr ja nende näitajate dünaamika.

Viru-Nigula vallas on seisuga 01.01.2024 5631 elanikku. 01.01.2023 seisuga oli 5720 elanikku (vähenemine 89 elanikku). Brutotulu saajate arv seisuga 31. detsember 2023 oli 2082, mis moodustab 37% elanike arvust (2022.a oli brutotulu saajaid 2082).

Brutotulu saajate arvu muutusi Viru-Nigula vallas alates 2016. aastast kuni aastani 2023 iseloomustab joonis 1.

Joonis 1. Brutotulu saajate arv Viru-Nigula vallas 2016–2023³

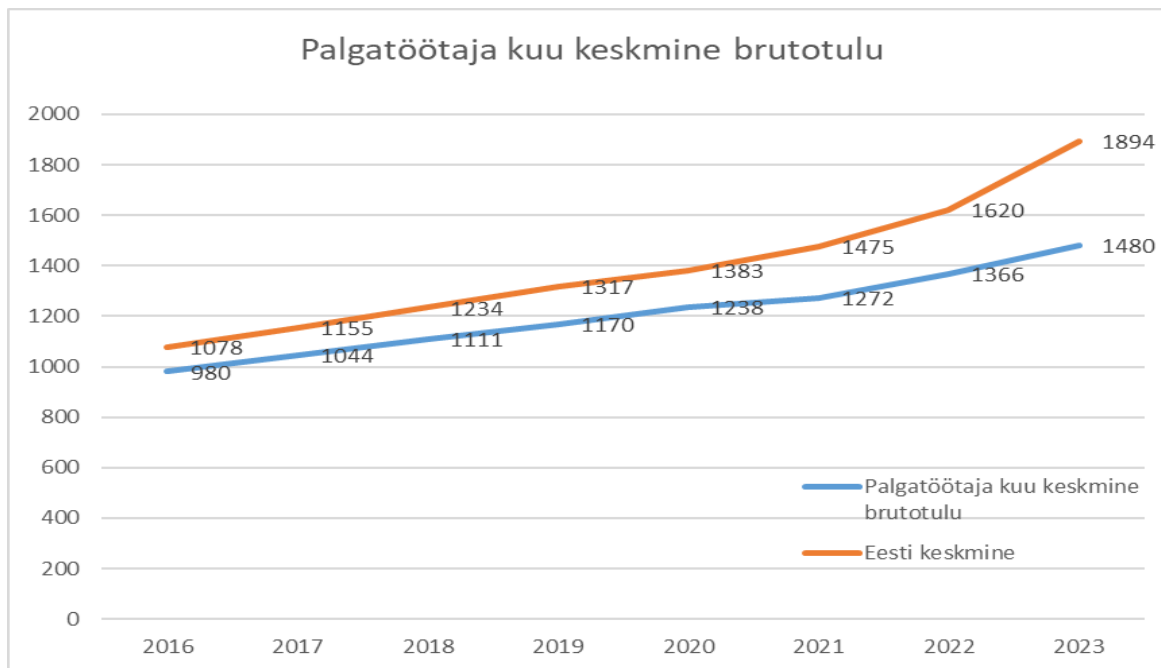
² Eesti Panga prognoos <https://www.eestipank.ee/press/prognoos-majandus-tousu-lavel-26032024> (29.07.2024).

³ Brutotulu saajate arv ja palgatöötaja kuu keskmine brutotulu. Statistikaamet 11.09.2024.

Brutotulu saajate arvu langus 2020. aastal on põhjustatud suurtest koondamistest eraettevõtluses. Langus jätkus ka 2021. aastal. 2022. aastast on märgata väikest tõusu, kuid 2023. aasta esimene pool näitab juba selgelt töötute arvu kasvu, samas aasta keskmine jääb 2022.aastaga samale tasemele.

Brutotulu saajate arvu stabiilsuse tagab majanduslik olukord, kus pisut väheneva rahvaarvu juures tööhõive tänu pensioniea nihkumisele, elanike tervislikule seisundile ja lõimumisele paraneb, mis tagab maksumaksjate arvu stabiilsuse vähemalt järgneviks viieks aastaks.

Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu prognoos on pigem tagasihoidlik ja jääb alla riigi keskvalitsuse prognoosile, mis omakorda peaks olema turvaline võttes arvesse võimalikke majanduse langusest (või muudest teguritest) tingitud riske.

Joonis 2. Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu Viru-Nigula vallas 2016–2023³

Palgatöötaja keskmise brutotulu sees on ca 80-85% keskmine palk, emapalk, koondamishüvitised, juhatuse-nõukogude hüvitised jne.

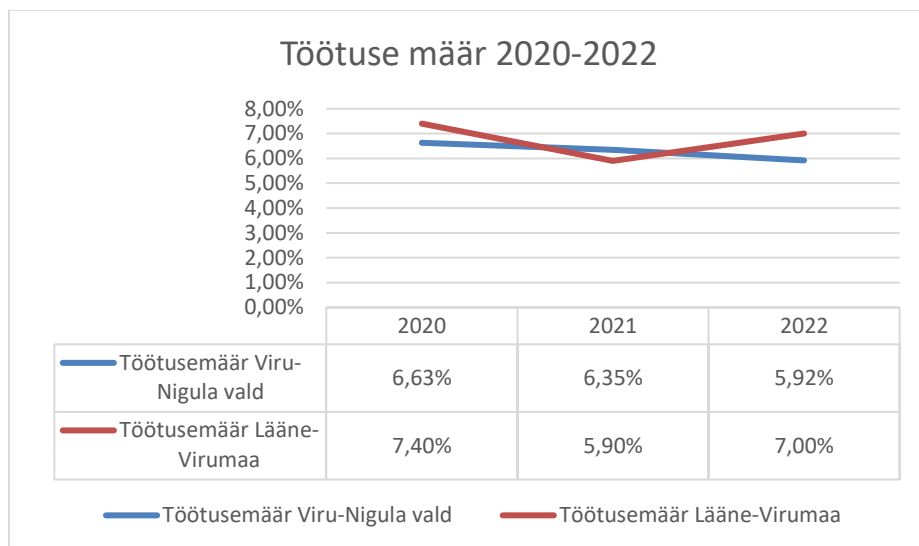
Kindlasti on veel teisi näitajaid, mis mõjutavad kaudselt füüsilise isiku tulumaksu (FIT) laekumist. Neist olulisemad, et kui palju on ühes või teises ettevõttes Viru-Nigula enda inimesi ja töötajaid teistest omavalitsusüksustest ning kuivõrd see sisemine struktuur ettevõttes muutub. Samuti ümbrikupalga osakaal kogu sissetulekust ja selle osakaalu muutumine prognoosiperioodil, mida peetakse ka üleriigiliseks probleemiks.

Sotsiaalmajanduslikku olukorda näitab ka oluliselt töötuse määr⁵. Analüüsi aluseks on võetud töötukassa veebilehelt andmed registreeritud töötute arv päeva seisuga. Töötusmäär Viru-Nigula vallas näitab alljärgnev tabel. Joonises 3 on välja toodud töötuse määr Lääne-Virumaal.

⁴ Registreeritud töötud päeva seisuga 2020-2023 (01.08.2023). <https://www.tootukassa.ee/et/statistika-ja-uuringud/peamised-statistilised-naitajad/paevane-statistika> 29.07.2024.

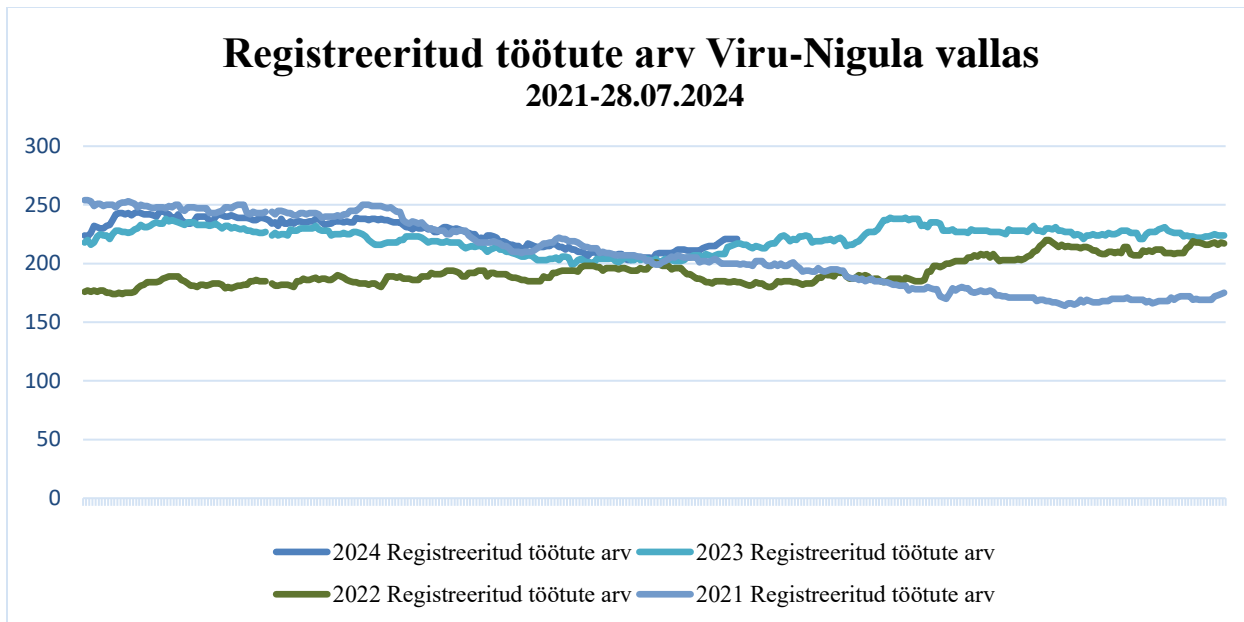
⁵ Töötuse määr = keskmine töötute arv/tööealine isikute arv

Joonis 3. Töötute suhe tööealistesse võrdlus Viru-Nigula vallas ja Lääne-Virumaa 2020-2022

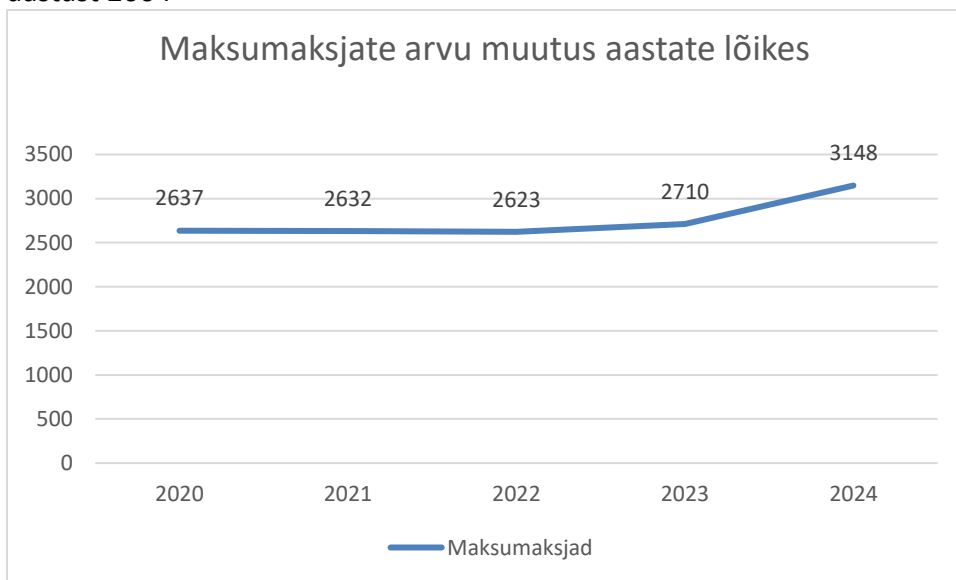
Registreeritud töötuse määr päevade lõikes 2021. a algusest kuni 28.07.2024. a saab töötuse määra arvutada kuni maakonna tasemeni, sest KOV tasemel tööjõu andmed puuduvad (<https://www.tootukassa.ee/et/statistika-ja-uuringud/peamised-statistilised-naitajad/paevane-statistika> 29.08.2024).

Allolev joonis näitab registreeritud töötute trendi päeva kaupa Viru-Nigula vallas, aastate lõikes.

Joonis 3. Registreeritud töötud päeva seisuga⁴

Maksumaksja – isik, kes maksuseaduses sätestatud tingimustel ja korras on kohustatud maksu maksuma. Maksumaksjate hulk on sõltuvuses majanduslikuga kui ka ühiskonnas toimuvate muutustega (linnastumine, rahvastiku vananemine). Maksumaksjate andmed on avalikult kättesaadavad Rahandusministeeriumi kodulehelt ning andmed selle kohta on olemas alates aastast 2004².

Joonis 4. Maksumaksjate arvu muutus 2020-2024 (5 kuu keskmine 2024)⁶

Viru-Nigula valla lähimineviku finantsnäitajate kokkuvõtte tugevuste ja nõrkuste kaupa:

Tugevused

- Mõistlik võlakoormuse tase.
- Omafinantseerimise võimekuse näitaja on veidi üle 1,0. Vald suudab panustada omavahenditest piirkonna arengusse (omafinantseerimise võimekuse näitaja peab olema vähemalt 1,0).
- Tulude (sh tulumaksu laekumise) kasv.
- Investeeringute suurenemine, kaasrahastamise leidmise võimekus.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse tulude muutus	-	0%	4%	4%	4%	4%
Põhitegevuse kulude muutus	-	9%	0%	2%	1%	2%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,09	1,00	1,05	1,07	1,09	1,10

⁶ Maksumaksjad 2020-2024. <https://www.fin.ee/riik-ja-omavalitsusedplaneeringud/kohalikudomavalitsused/finantskorraldus#finantsulevaated> 29.07.2024.

Nõrkused

- Elanike arv on vähenenud.
- Maksumaksjate arvu langustrend.
- Sõltuvus riigieelarvest.
- Piirkonna keskmine brutopalk jääb alla riigi keskmisele.

Käesolevas strateegias on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude prognoosimisel lähtutud Rahandusministeeriumi prognoosist ja valla eelarve eelnevate aastate dünaamikast.

Koalitsioonilepe 2024-2027

Eesti Reformierakond, Sotsiaaldemokraatlik Erakond ja Erakond Eesti 200 sõlmisid 22. juulil 2024 Toompea lossi valges saalis koalitsioonileppe ehk valitsusliidu programmi aastateks 2024-2027. Sellega täiendati kolme erakonna vahel 2023. aastal sõlmitud valitsusliidu programmi ning Vabariigi Valitsuse tööplaani. Leppele kirjutasiid alla kõigi nimetatud erakondade parlamendisaadikud.

Tegevusplaan kindluse kasvuks

Eesti Reformierakond, Sotsiaaldemokraatlik Erakond ja Erakond Eesti 200 jätkavad valitsusliiduna tööd selle nimel, et tagada Eesti inimestele ja ettevõtetele igakülgne kindlustunne. Kolme erakonna ühine eesmärk on kindlustada Eesti julgeolek, suunata majandus kasvuteele, vähendada sotsiaalset ja regionaalset ebavõrdsust ning tagada riigi rahaline jätkusuutlikkus.

Praegune valitsusliit alustas koostööd, kui Venemaa sõda Ukraina vastu oli kestnud üle aasta. See sõda kestab jätkuvalt ja selle mõjud on jõudnud meie kõigini. Ühelt poolt oleme õigustatult suurendanud rekordilises tempos riigikaitsekulusid, kuid teiselt poolt on see sõda kaasa toonud pika negatiivse mõju meie majandusele ning inimeste kindlustundele ja toimetulekule.

Eesti konkurentsivõime on langenud, sest energia ja tooraine on kallimad, senised tarneahelad ei toimi ning nõudlus meie peamistel eksporditurgudel kiratseb. Muutused Euroopa rahanduspoliitikas on tõstnud laenuintresse ja sõjahirm vähendab investeerimiskindlust. Eeltoodu on kogumis rõhmas meie riigieelarvet ja kasvatamas määramatust tuleviku ees.

Koalitsiooniosalised leiavad, et eelkirjeldatud kriitiline olukord vajab hästi toimivat valitsusliitu, mis suudab kiirelt langetada lahendust toovaid otsuseid ja pakkuda poliitilist pikka vaadet. Keskendudes kõige olulisemale, suudame anda ühiskonnale piisavalt kindlustunnet, et tagada inimeste majandusliku heaolu kasv, saada korda riigi rahaasjad ja seeläbi panustada kõikide teiste eluvaldkondade arengusse.

⁷ Riigi koalitsioonilepe <https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsemise-alused/koalitsioonilepe-2024-2027-solmitud-22072024> 29.07.2024.

3. Eelarvestrateegia eelarveosad

3.1. Põhitegevuse tulud

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia põhitegevuse tulude prognoos on toodud tabelis 4. Selle tabeli koostamise aluseks on Rahandusministeeriumi eelarvestrateegia koostamise vorm, kus põhitegevuse tulud on jaotatud oma sisult nelja valdkonda: maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused ning muud tegevustulud.

Tabel 4. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude täitmine 2023 ja prognoos 2024–2028.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 794 931	10 844 915	11 325 979	11 774 022	12 186 966	12 615 558
Maksutulud	5 346 684	5 833 743	6 155 979	6 454 022	6 766 966	7 095 558
sh tulumaks	5 139 493	5 677 000	5 960 850	6 258 893	6 571 837	6 900 429
sh maamaks	207 191	156 743	195 129	195 129	195 129	195 129
sh muud maksutulud	0	0	0			
Tulud kaupade ja teenuste müügist	839 177	766 231	770 000	750 000	750 000	750 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	4 432 319	4 136 941	4 250 000	4 450 000	4 550 000	4 650 000
sh tasandusfond	963 305	1 281 427	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000
sh toetusfond	3 232 660	2 738 098	2 800 000	3 000 000	3 100 000	3 200 000
sh muud saadud toetused tegevus	236 354	117 416	150 000	150 000	150 000	150 000
Muud tegevustulud	176 752	108 000	150 000	120 000	120 000	120 000

Põhitegevuse tulude muutus on eelarvestrateegia perioodil kavandatud konservatiivselt. Kõige suurema osakaaluga põhitegevuse tululiik on füüsilise isiku tulumaks (FIT), moodustades valla eelarve tuludest ca 52%.

Tulumaksu laekumise prognoosi aluseks on neli peamist komponenti: maksumaksjate arv, keskmine brutosissetulek, tööhõive ja FIT laekumise brutotulu protsent (riigi keskvalitsuse otsusel). Prognooside koostamisel on arvestatud piirkonna senist näitajate dünaamikat.

29. juulil võttis Riigikogu kolmandal lugemisel vastu tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega võrdsustatakse 2027. aastaks omavalitsustele pensionituludelt makstav tulumaksuäär muude tuludega. Seadus jõustub tuleva aasta 1. jaanuarist.

Vastuvõetud seadusega muudetakse kohalike omavalitsuste üksustele tulumaksu eraldamise põhimõtteid. Aastatel 2025–2027 suurendatakse järk-järgult füüsilise isiku riiklikult pensionilt eraldatavat tulumaksu praeguselt 2,5%-lt kuni 10,23%-ni, vähendades samal ajal järk-järgult muudelt tuludelt saadavat tulumaksu osa 11,89%-lt 10,23%-le. Kahe laekumise võrdsustumise tulemusel suurenevad nende kohalike omavalitsuste tulud, kus eakate osakaal on kõrge, olles seega finantsiliselt võrdsemas seisus nende omavalitsustega, kus on kõrgem tööaliste osakaal ja palgatase.

Kohalikele omavalitsustele laekuva tulumaksu osa arvestamise määrad on vastu võetud muudatuse kohaselt järgmised:

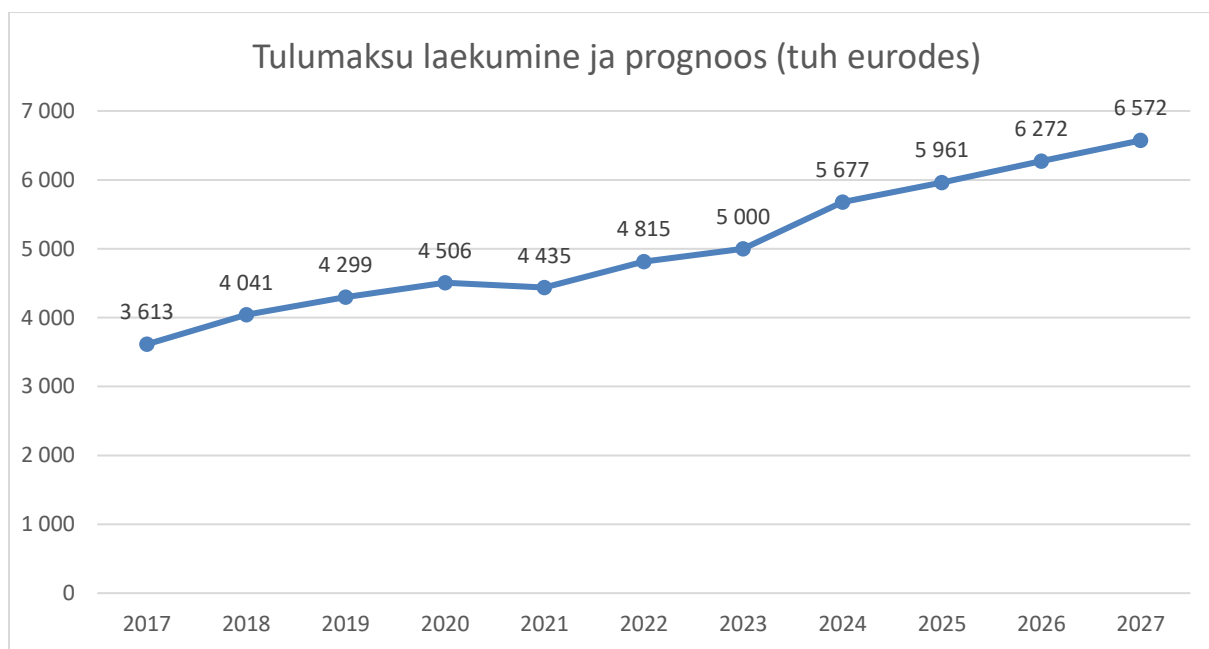
* 2025. aastal pensionituludelt 5,50% ja füüsilise isiku muudelt tuludelt 11,29%;

- * 2026. aastal pensionituludelt 8,50% ja füüsilise isiku muudelt tuludelt 10,64%;
- * 2027. aastast alates pensionituludelt ja füüsilise isiku muudelt tuludelt ühtemoodi 10,23%.

Seadus arvestab lisaks ka nende kohalike omavalitsustega, kes annavad tulevikus tulumaksu kasvust osa ära. Leevendusmeetmena kehtestatakse piirmäär, millest rohkem ei saa muudatuse tulemusel väheneda ühegi omavalitsuse tulubaas (tulumaks ja tasandusfond) – võrreldes stsenaariumiga, kui midagi ei muudeta:

- * 2025. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 1,5%;
- * 2026. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 2,0%;
- * 2027. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 2,5%;
- * 2028. ja 2029. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 3,0%.
- * 2030. aastast alates vähendatakse kompensatsiooni 15% võrra aastas kuni 2035. aastani.

FIT laekumise prognoos on esitatud joonisel 5. Näitaja iseloomustamiseks on kasutatud vähemalt 10 aastast perioodi, mis annab ülevaatlikuma pildi FIT dünaamikast.

Joonis 5. Füüsilise isiku tulumaksu laekumine 2017-2023 ja prognoos kuni 2028.

Tabelis 5 on esitatud FIT laekumise võrdlus aastatel 2023 ja 2024. Muutuse protsent on kasv/langus konkreetse kuu kohta.

Tabel 5. 2023/2024 aasta FIT laekumise võrdlus (jaanuar-juuni).

Kuu	2023	2024	Vahe	Muutus %
Jaanuar	447 688	469 640	36 063	8,76%
Veebruar	387 695	452 599	22 866	6,27%
Märts	403 960	450 536	29 847	7,98%
Aprill	404 791	465 559	42 011	11,58%
Mai	452 748	501 869	33 454	7,98%
Juuni	416 417	477 713	15 146	3,77%

Viru-Nigula vald on kehtestanud uued maamaksumäärad (vastavalt seadusele maksimaalsed määrad). Maamaksu laekumise kasvu see kaasa ei too, kuna maamaksustamise hinnad on muutunud.

Maksumäärade muutmise põhjuseks on 2022. aastal läbi viidud maade korralise hindamine ja seoses sellega kehtestatud uued maksumäärad. Vastavalt maamaksuseadusele võib maamaksumäär olla elamumaale ja maatulundusmaa õuemaale kõlvikule 0,1 kuni 0,5% maa maksustamishinnast aastas, maatulundusmaale 0,1 kuni 0,5% maa maksustamishinnast aastas ja muu sihtotstarbega maale 0,1 kuni 1,0% maa maksustamishinnast aastas.

Tulud kaupade ja teenuste müügist (omatulud) moodustavad valla eelarve tuludest ca 7%. Eelarvestrateegiasse on kavandatud laekumiste kasv vastavalt kohaliku omavalitsuse enda maksumäärade, üüride ja rentide muudatustest ning kasv prognoositavateks aastateks lähtudes kaupade ja teenuste hindade üldisest kallinemisest.

Saadavad toetused moodustavad valla eelarve tuludest olulise osa ehk ca 38%. Toetuste kavandamisel on arvestatud, et need kasvavad üldise majanduskasvu tasemel. Riigi eelarvest laekuvate tasandusfondi ja toetusfondi osas on kavandatud laekumised konservatiivsed. Seaduse muutustest, mis korrigeerivad kohalike omavalitsuste tulubaasi aluseid, võivad summad eelarvestrateegia perioodil muutuda. Muude toetuste laekumised on prognoositud senist laekumise dünaamikat arvestades.

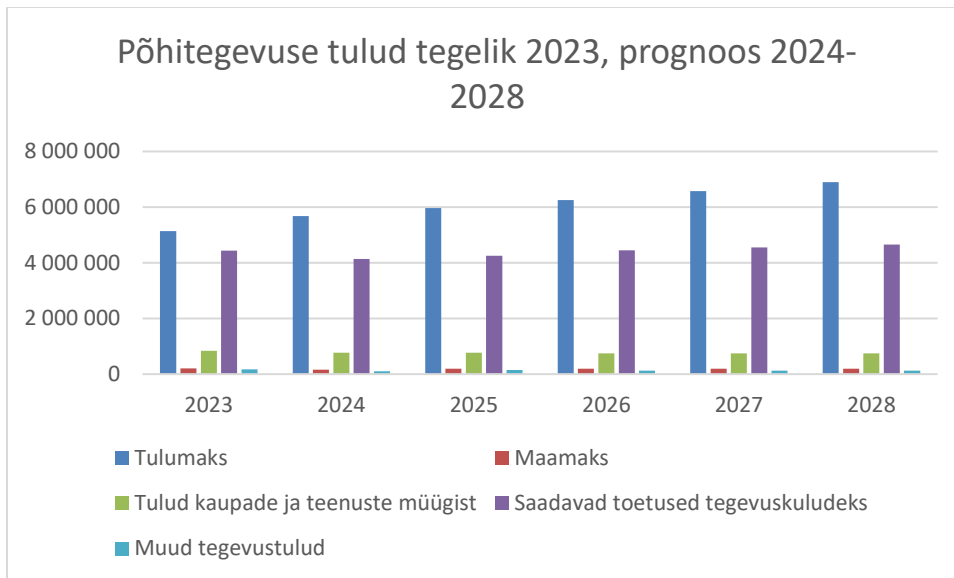
Põhitegevuse tulude kasv on planeeritud aastate lõikes ca 4%. Rahandusministeeriumi kevadprognoos näeb ette majanduskasvu stabiliseerumist selle aasta teisest poolest alates.

Põhitegevuse tulude laekumist mõjutavad tegurid on järgmised:

- Üleüldine majanduse areng riigis, maakonnas ja vallas. Arvestades Eesti riigi majanduse avatust, on kõige suurem mõjutaja kogu maailma majandus ja tema käekäik.
- KOV tulubaasi mõjutavad riigi keskvalitsuse otsused – üksikisiku tulumaksu, maamaksu, riigi eelarve toetused jt otseselt või kaudselt mõjuvad otsused.
- Euroopa Liidu projektitoetuste mahud järgmistel toetusperioodidel.

- Kohalikud otsused Viru-Nigula valla poolt osutatavate teenuste ja müüdavate kaupade maksumuste kohta.
- Eesti linnastumise jätkumine Tallinna, aga ka maakonnakeskuse Rakvere suunas.

Põhitegevuse tulude struktuuri prognoosi 2024–2028. aastatel iseloomustab joonis 6.

Joonis 6. Põhitegevuse tulud 2024–2028.

Põhitegevuse tulude planeerimisel eelarvestrateegias seatakse järgmised eesmärgid:

- Põhitegevuse tulude tegelik laekumine on vähemalt 100% ja riskid on võimalikult hästi maandatud.
- Põhitegevuse tulude kasv peab olema kiirem kui põhitegevuse kulude kasv.
- Tulude suurendamine, kasutades selleks seadusega lubatud võimalusi ning paremat/efektiivsemat majandamist.

3.2. Põhitegevuse kulud

Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude prognoos on toodud tabelis 6.

Tabel 6. Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude täitmine 2023 ja prognoos 2024–2028.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	9 929 152	10 817 179	10 811 000	11 050 000	11 200 000	11 450 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	735 976	953 333	900 000	900 000	900 000	900 000
Muud tegevuskulud	9 193 175	9 863 846	9 911 000	10 150 000	10 300 000	10 550 000
sh personalikulud	6 369 493	6 867 372	6 950 000	7 150 000	7 200 000	7 300 000
sh majandamiskulud	2 819 380	2 960 774	2 961 000	3 000 000	3 100 000	3 250 000
sh muud kulud	4 302	35 700	0	0	0	0

Kulude struktuuris on toodud jaotus eraldi toetuste, personalikulude, majandamiskulude ja muude kulude lõikes. Vallavalitsus kui kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus ning

ametiasutuse hallatav asutus võivad sõlmida lepingu, millega kaasneb väljaminek tulevastel eelarveaastatel, juhul kui sellega on arvestatud eelarvestrateegias. Siia hulka ei loeta jooksvate majanduskulude hankeid (Rahandusministeeriumi tõlgendus 07.06.2023.a päringu kohaselt). Kui väljaminekuga ei ole eelarvestrateegias arvestatud, võib lepingu sõlmida ainult volikogu loal.

Põhitegevuse kulude kasv on planeeritud konservatiivselt ja on enam-vähem võrreldav põhitegevuse tulude kasvuga. Põhitegevuse kulude maht on eelarvestrateegia perioodil vahemikus 10,8-11,4 miljonit eurot. Kulude mahu kasvul on mitu põhjust:

- Riigi keskvalitsuse otsused palgatõusuks riigi eelarvest. Kohalikud omavalitsused panustavad oma eelarvetest lisavahendeid, et tagada konkurentsivõimeline palgatase.
- Riigi eelarve eraldised tegevuskulude toetuseks suurenevad. Näiteks toetused sotsiaalseteks garantiideks, teede hoolduseks ja mitmesugusteks projektitoetusteks.
- Kohaliku omavalitsuse enda otsused – eelarvetasakaalu hoidmiseks suurendatakse ka teiste valdkondade alaeelarveid.
- Üleüldine hindade (THI) tõus, mis suurendab kohalike omavalitsuste müüdavate kaupade ja teenuste maksumusi.

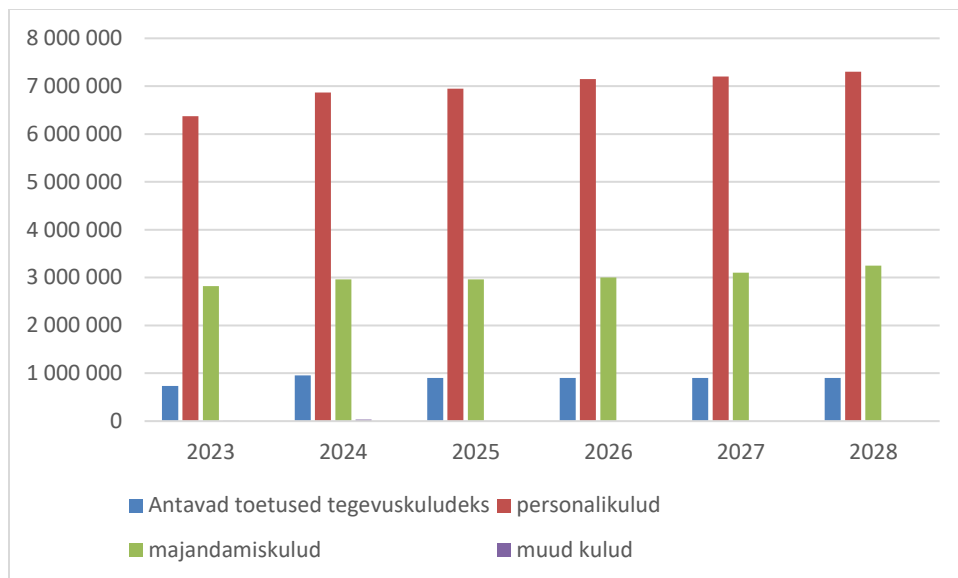
Põhitegevuse kulude kärpimise võimalused on järgmised:

- Optimeerida valla halduskulusid.
- Ühishangetel (allasutused, naabervallad jne) saavutada kaupade ja teenuste ostmisel suuremad mahud, mis annaksid võimaluse hangetel saada soodsamad hinnad.
- Optimeerida kõikide valdkondade struktuurid.
- Optimeerida taristu ülalpidamise kulusid ja vabaneda mittevajalikest varadest.
- Delegeerida vajadusel tegevused valla sõltuvatele üksustele.
- Kaasata tegevustesse kolmandat sektorit.
- Optimeerida juhtimist, tõsta töötajate motivatsiooni ja pädevusi, võimekust teha tööd produktiivsemalt.

Eesmärgid põhitegevuse kulude planeerimisel:

- Põhitegevuse kulude kasv peab jääma väiksemaks põhitegevuse kasvutempost.
- Hallatavate asutuste töötajatele tagada eelarvestrateegia perioodil võrreldav palgakasv Lääne-Viru maakonna keskmise palgakasvuga.
- Kulude vähendamiseks optimeerida juhtimiskulusid, vähendada majandamiskulusid, ühtlustada toetused, maksud jne.

Põhitegevuse kulude struktuuri prognoosi 2024-2028 aastal iseloomustab joonis 7.

Joonis 7. Põhitegevuse kulud tegelik 2023, prognoos 2024–2028.

Põhitegevuse kulude struktuuris on kõige suuremad personalikulud – ca 64%, majandamiskulud moodustavad ca 1/3 kõikidest põhitegevuse kuludest. Teised kulud on väiksema osatähtsusega. Selline jaotus kehtib kõikidel eelarvestrateegias kirjeldatud aastatel.

3.3. Investeeringustegevus

Viru-Nigula valla investeeringustegevuse prognoos on toodud tabelis 7.

Tabel 7. Viru-Nigula valla investeeringustegevuse prognoos 2024-2028, täitmine 2023.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-511 148	-1 247 689	-247 000	-539 000	-298 000	-1 014 000
Põhivara müük (+)	328 720	150 000	150 000	100 000		
Põhivara soetus (-)	-2 606 615	-1 812 952	-1 325 000	-465 000	-150 000	-850 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-702 062	-1 430 985	-225 000	-465 000	-150 000	-850 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 904 554	605 225	1 100 000	0	0	0
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-45 202	-42 962	-45 000	-45 000	-45 000	-45 000
Finantstulud (+)	6 352	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Finantskulud (-)	-98 956	-150 000	-130 000	-132 000	-106 000	-122 000

Investeeringute kava täitmiseks ei piisa ainult oma eelarve vahenditest. Lisavahendid on plaanitud saada projektitoetustest ja täiendavatest laenudest. Laenude kavandamine on kooskõlas seadusega ja valla finantsvõimekusega.

Investeeringud valdkondade lõikes on esitatud allolevas tabelis 8.

Tabel 8. Viru-Nigula valla investeeringud valdkondade lõikes.

Investeeringuobjektid*	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused		0	25 000	25 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	25 000	25 000	0	0
02 Riigikaitse		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
03 Avalik kord ja julgeolek		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
04 Majandus	2 520 461	1 706 952	1 300 000	400 000	150 000	850 000
sh toetuse arvelt	1 348 476	381 967	1 100 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 171 985	1 324 985	200 000	400 000	150 000	850 000
05 Keskkonnakaitse	0	0	0	30 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	30 000	0	0
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	62 880	106 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	62 880	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	106 000	0	0	0	0
07 Tervishoid		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
08 Vaba-aeg, kultuur ja religioon	0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	0	0	0
09 Haridus	23 274	0	0	10 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	23 274	0	0	10 000	0	0
10 Sotsiaalne kaitse		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
KÕIK KOKKU	2 606 615	1 812 952	1 325 000	465 000	150 000	850 000
sh toetuse arvelt	1 411 356	381 967	1 100 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 195 259	1 430 985	225 000	465 000	150 000	850 000

Tabel 9 iseloomustab Viru-Nigula valla eelarvest kavandatud investeeringuid objektide lõikes, mis on kajastatud valla arengukavas.

Tabel 9. Viru-Nigula valla investeerimisobjektid 2024-2028 prognoos.

Investeeringuobjektid nimeliselt	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Vabadussamba rek. Viru-Nigulas	0	0	25 000	25 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0

<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0	25 000	25 000	0	0
04 Teed, tänavad	196 320	200 000	150 000	150 000	150 000	150 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	196 320	200 000	150 000	150 000	150 000	150 000
04 Kalvi rand	0	67 500	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	36 773	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	30 727	0	0	0	0
04 Viru-Nigula kogukonnamaja (kirikaia 2)	24 833	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	24 833	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0	0	0	0	0
06 Tänavavalgustus Aseri ja Kunda (lisavalgustid)	0	70 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	70 000	0	0	0	0
06 MB Sprinter väljaostmine	0	36 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	36 000	0	0	0	0
04 Kunda ettevõtlusala projekteerimine ja ehitus	874 858	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	675 946	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	198 912	0	0	0	0	0
04 Kunda Pargi tänava rek. (sademevesi, tänav)	0	750 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	750 000	0	0	0	0
04 Mahu sadam	0	0	400 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	350 000	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0	50 000	0	0	0
04 Kunda skatepark	67 980	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	49 995	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	17 985	0	0	0	0	0
04 Kergtee Kunda-Malla-Viru-Nigula -Kanguristi-Pada	458 469	420 000	0	200 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	258 258	241 742	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	200 211	178 258	0	200 000	0	0
04 Uus-Sadama tee	834 806	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	339 284	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	495 522	0	0	0	0	0
04 Kriisivalmiduse projekt	24 264	0	0	0	0	0

sh toetuse arvelt	19 000	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	5 264	0	0	0	0	0
06 UA korterte meede	62 880	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	62 880	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)		0	0	0	0	
04 Kahekohaline wc Kunda randa	18 673	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	5 993	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	12 680	0	0	0	0	0
04 MATA projekt -Kunda terviseraja projekteerimine ja ehitus	4 080	78 452	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	53 452	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	4 080	25 000	0	0	0	0
04 Muud projektid Paadikai	12 578					0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	12 578	0	0	0	0	0
04 Mäe 11 hoone projekteerimine ja ehitus (perearst+ muu)	3 600	191 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	50 000	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	3 600	141 000	0	0	0	0
04 Aseri Tööstusala	0	0	750 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	0		750 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	0	0	0
04 Kunda Mäe tänava rek. (sademevesi, tänav)	0	0	0	50 000	0	700 000
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	50 000	0	700 000
05 Jäätmejaam Aseri	0	0		30 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	30 000	0	0
08 Aseri staadioni drenaaz ja jooksurada	0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	0	0	0
08 Kunda staadioni rek I ja II etapp (staadioni projekteerimine 2024, ehitus 2025-2026)	0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	0	0	0
08 Viru-Nigula kultuurikeskuse hoonete remonttööd	0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	0	0	0

09 Haridusmaja Kundas (nimetus muutub)	0	0	0	10 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0		10 000	0	0
09 Kunda Ühisgümnaasiumi hoone remonttööd (tuletõkkeused)	23 274	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	23 274	0	0	0	0	0
09 Aseri Keskusehoone (kooli 2)	23 274	0	30 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	23 274	0	30 000	0	0	0
KÕIK KOKKU	2 606 615	1 812 952	1 325 000	465 000	150 000	850 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	1 411 356	381 967	1 100 000	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 195 259	1 430 985	225 000	465 000	150 000	850 000

Investeeringute rahastamiseks on kolm võimalust – oma eelarve vabadest vahenditest, võtta laenu ja kaasata projektitoetused. Investeeringute kavas on projektitoetuste osakaal 26% ja omavahendite osakaal 74% kokku eelarvestrateegia perioodil, mis paneb suured lootused ja kõrged nõudmised projektitaotluste kirjutajatele ja projekti läbiviijatele. Ülimalt oluline on taotluste esitamisel järgida eelarvestrateegias vastu võetud fiskaalpoliitilisi põhimõtteid, näiteks põhitegevuse tulemi suurust.

Eesmärgid investeeringute teostamisel:

- Võimalikult palju teha vajaduspõhiseid taotlusi Euroopa Liidu struktuurifondidesse saamaks maksimaalselt lisaraha valda vajalikeks investeeringuteks.
- Investeeringutega saavutada efekt juhtimiskulude ja majanduskulude kokkuhoiuks.
- Investeeringute tegemisel lähtuda valla tasakaalustatud ja jätkusuutlikust arengupõhimõttest.

3.4. Finantseerimistegevus

Viru-Nigula valla finantseerimistegevust kajastab tabel 10.

Tabel 10. Viru-Nigula valla finantseerimistegevus 2024-2028 prognoos.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Finantseerimistegevus	260 535	1 041 059	-552 590	-581 069	-875 887	-773 601
Kohustiste võtmine (+)	607 880	3 032 059	0	0	0	0
Kohustiste tasumine (-)	-347 345	-1 991 000	-552 590	-581 069	-875 887	-773 601

Laenude võtmine on vajalik investeeringute tagamiseks ja seda tehakse kooskõlas eelarve võimekusega – vabad vahendid põhitegevuse tulemist ja kinnipidamine seadustest, mis puudutavad kohalike omavalitsuste netovõlakooormuse arvutamist.

Finantseerimistegevuses on arvestatud, et 2024. aastal Swedbanki laenude balloonmaksed summas 1,62 miljonit eurot refinantseeritakse.

Finantseerimistegevuse eesmärgid:

- Kohustiste võtmisel lubada maksimaalseks netovõlakoormuseks kuni 50% aastas.
- Kohustiste võtmisel ei tohi väheneda valla finantsjätkusuutlikkus.
- Kohustiste võtmine ei ole lubatud põhitegevuse kulude katteks.
- Kohustiste võtmisel lähtuda põhimõttest, et prioriteet on sellega saavutada lisaraha kaasamine.

Tabel 11 iseloomustab Viru-Nigula valla likviidsete varade dünaamikat.

Tabel 11. Viru-Nigula valla likviidsete varade muutus 2024-2028 prognoos.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-49 210	-94 899	-59 611	68 953	-36 921	227 957
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	-664 376	83 995	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata	169 881	74 982	15 371	84 323	47 402	275 359

Eesmärgid likviidsete varade planeerimisel:

- Tagada pidevalt, sh ka jooksva kuupäeval, valla arvetel likviidsus.
- Juhul, kui aastalõpu jäägis on likviidseid (vabu) vahendeid rohkem kui kavandatud, siis tohib neid kasutada ainult:
  - ✓ kohustuste kiiremaks tagasimakseks või
  - ✓ arengukavas kavandatud investeeringute teostamiseks.

Kohalike maksude rakendamist eelarvestrateegia perioodil ei kavandata. Kohalike maksude tulusus on suhteliselt tagasihoidlik ja mõnede maksude rakendamine on omakorda suure kulukusega ehk madala rentablusega. Seaduste muutumisel võib situatsioon muutuda.

4. Ülevaade vallast

Viru-Nigula valla finantsnäitajate prognoos on esitatud tabelis 12.

Tabel 12. Viru-Nigula valla finantsnäitajad 2023 täitmine ja 2024-2028 prognoos.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 794 931	10 844 915	11 325 979	11 774 022	12 186 966	12 615 558
Põhitegevuse kulud kokku	9 929 152	10 817 179	10 811 000	11 050 000	11 200 000	11 450 000
Põhitegevustulem	865 780	27 736	514 979	724 022	986 966	1 165 558
Investeeringustegevus kokku	-511 148	-1 247 689	-247 000	-539 000	-298 000	-1 014 000
Eelarve tulem	354 632	-1 219 953	267 979	185 022	688 966	151 558
Finantseerimistegevus	260 535	1 041 059	-327 590	-116 069	-725 887	76 399
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-49 210	-94 899	-59 611	68 953	-36 921	227 957
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-664 376	83 995	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	169 881	74 982	15 371	84 323	47 402	275 359
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	2 747 345	3 788 404	3 460 814	3 344 745	2 618 858	2 695 257
Netovõlakoormus (eurodes)	2 577 465	3 713 422	3 445 443	3 260 422	2 571 456	2 419 898
Netovõlakoormus (%)	23,9%	34,2%	30,4%	27,7%	21,1%	19,2%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	8 657 796	8 675 932	8 494 484	8 241 815	7 921 528	7 569 335
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80,2%	80,0%	75,0%	70,0%	65,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 080 332	4 962 510	5 049 041	4 981 393	5 350 072	5 149 437

Viru-Nigula valla eelarvestrateegiasse ei konsolideeru ühtegi vallale kuuluvat sõltuvat üksust (nn tütarettevõtet). Seega on tabelis summad ja protsendid identsed valla (arvestusüksuse) eelarvestrateegia osaga.

5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem

Viru-Nigula valla põhitegevuse tulemi prognoos on esitatud tabelis 13.

Tabel 13. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulem 2023 täitmine ja 2024-2028 prognoos.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 794 931	10 844 915	11 325 979	11 774 022	12 186 966	12 615 558
Põhitegevuse kulud kokku	9 929 152	10 817 179	10 811 000	11 050 000	11 200 000	11 450 000
Põhitegevustulem	865 780	27 736	514 979	724 022	986 966	1 165 558

Eesmärgid:

- Põhitegevuse tulem võiks katta kohustiste tagasimakse summa aastas (põhiosa + intressid).
- Põhitegevuse tulem peab kasvama.
- Põhitegevuse tulem peab tagama omafinantseerimise võimekuse koefitsiendi kasvu eelarvestrateegia perioodi lõpuks.
- Järgida fiskaalpoliitilist põhimõtet, et „heal ajal“ tuleb korjata reserve.

Eelarvestrateegias on püütud nimetatud eesmäärke järgida.

6. Arvestusüksuse võlakoorem

Viru-Nigula valla netovõlakoormuse prognoos on esitatud tabelis 14.

Tabel 14. Viru-Nigula valla netovõlakoormus.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	2 747 345	3 788 404	3 460 814	3 344 745	2 618 858	2 695 257
Netovõlakoormus (eurodes)	2 577 465	3 713 422	3 445 443	3 260 422	2 571 456	2 419 898
Netovõlakoormus (%)	23,9%	34,2%	30,4%	27,7%	21,1%	19,2%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	8 657 796	8 675 932	8 494 484	8 241 815	7 921 528	7 569 335
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80,2%	80,0%	75,0%	70,0%	65,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 080 332	4 962 510	5 049 041	4 981 393	5 350 072	5 149 437

Eelarvestrateegia perioodil võetavad laenud kasvatavad järk-järgult valla rahalisi kohustusi. Netovõlakoormus suureneb strateegia perioodi jooksul ning moodustab prognoosiperioodi viimasel aastal 42,4% põhitegevuse tuludest. Kuid riigi poolt lubatud maksimaalsele netovõlakoormusele jääb see alla. Netovõlakoormuse ülemmäär hakkab alates 2025. aastast langema, jõudes eelarvestrateegia lõpu aastal 60 %-ni.

7. Finantsvõime

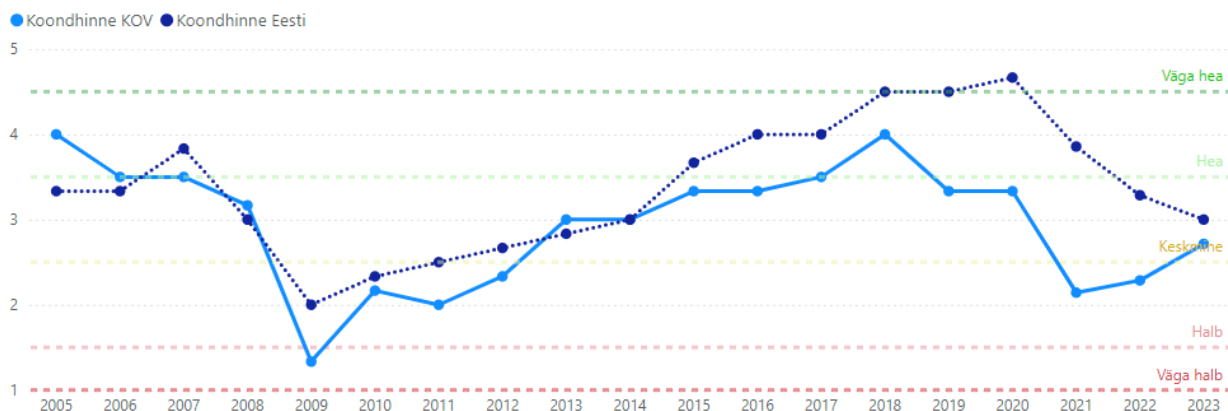
Valla finantsnäitajad on kooskõlas finantsdistsipliini tagamise meetmetega KOFS vastavaid paragrahve silmas pidades.

Eelarvestrateegia perioodil 2024-2028 on Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude ja kulude suhe positiivne ning kasvavas trendis. Samas valla eelarve tulem on negatiivne, kuna vajalikud investeerimiskohustused ületavad investeerimiseks kasutada olevat põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahet. Investeeringuteks jääb ainult valla enda eelarve vahenditest väheks. Kaasatakse laene ja projektitoetusi.

Rahandusministeerium jälgib KOVi ja KOV arvestusüksuse põhitegevuse tulemit ja netovõlakoomust. Samas on ministeerium täiendavalt teinud juurde [finantsindeksi mudeli](#), mille kohaselt hinnatakse omavalitsuse finantsseisu. Antud mudelisse kuulub 7 komponenti, kus hinnatakse:

- 1) võimekust teenindada võetud kohustusi;
- 2) võimekust tagada omavahenditest põhivara säilimine;
- 3) finantsvõimet ootamatutes olukordadeks;
- 4) võimet tasuda konkurentsivõimelist töötasu;
- 5) võimet tõsta teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust;
- 6) võimet tasuda intresse;
- 7) investeerimisvajadus hoonete seisukorrast lähtuvalt.

Finantsolukorda hinnatakse skaalal 1 (väga halb) kuni 5 (väga hea). Viru-Nigula valla 2022.a finantsindeks antud mudeli kohaselt oli 2,29. 2023. aastal oli indeks 2,71. Kõige nõrgem näitaja oli likviidsed varad 1 ning teine madalam näitaja oli põhitegevuse tulem amortisatsioonist 1. 2023.aastal oli Viru-Nigula vald finantsindeksi poolest Eestis veidi üle keskmise. Võrreldes erinevate aastate dünaamikat (2005-2023), siis on märgata tõusu.

Alljärgnevas graafikus on 7 komponenti 2023. aastal eraldi välja toodud. 2005-2023 dünaamika graafiliselt.

Hindamistulemus näitajate lõikes

